

Etnografi og kon(tekst)

En metodologisk komparasjon av deltagende observasjon og spørrelister

KARINE AASGAARD JANSEN er forsker på Institusjonen for kultur- og medievitenskaper ved Umeå universitet med prosjektet "Contagion and culture: The 2005–2007 chikungunya epidemic in the Western Indian Ocean". Studien er finansiert av det Svenske Vetenskapsrådet. Jansen er Cand. Polit i sosialantropologi og har en PhD i kulturvitenskap fra Universitet i Bergen. Hun jobber primært innenfor fagfeltet medisinsk antropologi, og kom nylig hjem etter ett år med etnografisk feltarbeid på blant annet Madagaskar, Mauritius og Mayotte i det Indiske hav.

i *Kulturella Perspektiv* (Jansen 2015) hevder jeg at det er flere likheter enn forskjeller mellom etnologi og sosialantropologi. Dette var før jeg ble introdusert for hva som på det tidspunktet fremsto for meg som etnologiens tilnærmede hellige gral: spørrelisten. Spørrelistene dekker et bredt spekter av dagligdagse emner med kulturhistorisk betydning, og er en kvalitativ spørreundersøkelse som stiller åpne spørsmål som besvares skriftlig (Kjus 2013).

For mange av *Kulturella Perspektivs* lesere vil spørrelister være en kjent metode og et kjært kildemateriale. For en sosialantropolog som meg, oppfattet jeg derimot spørrelisten som en godt bevart metodisk hemmelighet (se også Klein 2003). Nysgjerrigheten min ble pirret, og jeg bestilte min første spørrelisteundersøkelse (no. 251 "Forkjølelse og influensa") fra Norsk Etnologisk Gransking (NEG) høsten 2014.¹ Fra å ha et nærmest fetisjistisk forhold til langvarige etnografiske feltarbeid, og gjerne i destinasjoner så langt unna hjemme som mulig, fikk jeg dermed plutselig "felten" oversendt elektronisk som vedlegg på e-post i form av pdf-filer med 196 spørrelistesvar. Men hva skjer når kontekst blir til tekst? Hva får man, hva mister man, og ikke minst hva kan man bruke dette materialet til å si noe om sammenlignet med etnografiske felldata samlet inn gjennom deltagende observasjon?

I denne artikkelen tar jeg utgangspunkt i egne erfaringer med etnografiske feltarbeid med deltagende observasjon som primærmetode, og diskuterer dette opp mot spørrelisteundersøkelser. Ved å understreke nytten av "å sammenligne det usammenlignbare" bidrar også artikkelen til hva andre humanistiske- og samfunnsfag

har oppfattet som sosialantropologiens såkalte radikale form for komparasjon. Formålet med artikkelen er å sammenligne de to metodene spørrelistene og deltagende observasjon for på den måten å vise allsidigheten ved kulturforskning.

FORBEREDELSE TIL "FELT": SPØRRELISTER OG SNØBALLMETODEN

Det hersker liten tvil om at etnologi og sosialantropologi i stor grad deler en grunnleggende oppfatning av mennesker som kulturskapende og kulturbærende vesener. Men hvilken kultur er det da snakk om? I begrepets videste forstand kan "kultur" forstås som det nettverket av meninger mennesker spinner rundt seg (Geertz 1973). For begge fagretningene handler derfor kultur i stor grad om såkalt hverdagskultur. Men hvor? Mens etnologer først og fremst har studert samtidsfenomener i samfunn de selv er en del av, har sosialantropologer ofte reist til såkalte fjerne destinasjoner. Dette har naturligvis også påvirket fagretningenes forskningsfokus. Ulikheter mellom vitenskapene kan sånn sett sies å være et resultat av, og et uttrykk for, *hvor* fagene tradisjonelt har utført studiene sine. Samtidig bidrar etnografiske feltarbeid eller spørrelisteundersøkelser til forskjeller i *hvordan* disse har blitt gjort, og hva slags forberedelser som kreves for å kunne gjennomføre dem. I Norden ble spørrelistene som metode utviklet allerede på slutten av 1800-tallet ved Folkliivsarkivet i Lund i Sverige (se f.eks Nilsson m.fl. 2003). Med dette arkivet som utgangspunkt, utviklet og utvidet det Nordiska Museet i Stockholm nettet av faste respondenter til nasjonalt omfang i 1928 (Kjus 2013:42; Nilsson m.fl. 2003). Siden da har spørrelistene både som metode

og data blitt hyppig brukt i svensk etnologisk og folkloristisk forskning (Lundgren 2015a:47). I Norge ble spørrelistene tatt i bruk for første gang med etableringen av NEG ved Norsk Folkemuseum i 1946 (Grønstad 2013).

Etnografiske feltarbeid har også lang fartstid blant sosialantropologer. Mens faget tidligere bedrev "lenestolsantropologi" basert på sekundære kilder innhentet av misjonærer, koloniadministrasjon og oppdagelsesreisende (Hylland Eriksen 1998), reiste Bronislaw Malinowski selv til Trobrianderøyene i Stillehavet i 1914. Der tilbrakte han flere år av livet sitt på å studere de såkalte "innfødte" (se f.eks Malinowski 1922). Forskningsdeltakere i etnografiske feltarbeid har derfor primært blitt rekruttert først når sosialantropologen befinner seg "on-site". Spørrelistene har derimot allerede et nettverk av faste respondenter som det Nordiska Museet og NEG har opparbeidet gjennom årtier.² Forskerens forberedelse til utsending består derfor først og fremst av å lage forslag på spørsmål som egner seg for formatet. Dette arbeidet minner i stor grad om å utvikle kvalitative intervjuguider. I norske spørrelistene organiseres så spørsmålene i undertemaer, og et eksempel på dette fra spørreliste no. 251 er "Å bli smittet av forkjølelse og influensa". Dette undertemaet består blant annet av spørsmål som "Hvordan forstår du at du begynner å bli syk? Kan du merke forskjell på om det dreier seg om forkjølelse eller influensa? Hva består i så fall forskjellene i?" Formålet er å få respondenter til å svare så åpent, personlig og fritt som mulig (Lundgren 2015b:108), og svarene kan variere fra enkeltord- og setninger til lengre, sammenhengende fortellinger.

I likhet med etnografiske studier opererer ikke spørrelistene med representative

utvalg. Man vil dermed ikke kunne få vite svarprosenten på en undersøkelse. Delta-kelse er frivillig, og kan etter min mening sammenlignes med snøballmetoden som ofte blir brukt for rekruttering av forskningsdeltakere i etnografiske feltarbeid (Jansen 2018:75). Metoden innebærer en gradvis rekruttering av forskningsdeltakere via de sosiale nettverkene til de som er en del av studien allerede (Fangen 2010:60). Spørreliste ser også ut til å genere flere eller mer utfyllende svar ut fra respondenters interesse for det aktuelle temaet i undersøkelsen. Disse kan også sammenfalle "i tid" ettersom elektroniske lenker til spørrelisten deles. Dette viser seg for eksempel i spørreliste no. 251 ved at respondentene fra nr. 44937–42, totalt seks personer, enten selv har blitt rammet av kronisk tretthetssyndrom (ME) som de mener skyldes svineinfluensavaksinen Pandemrix, eller at de har nær familie som har blitt det (Jansen 2018:75). En slik "oppsamling" kan man også se med bruken av snøballmetoden i etnografiske feltarbeid. I og med at snøballen tenderer til kun å rulle i en retning innenfor etablerte sosiale nettverk, kan også denne metoden føre til en homogen konsentrasjon av forskningsdeltakere. Hvem velger å delta, på hva og hvorfor?

Spørrelistenes respondenter utgjorde derimot en mer homogen gruppe før enn nå. Med innføringen av NEG's elektroniske spørreliste har både omfanget av respondenter og deres sosiologiske profil endret seg radikalt ifølge Kjus (2013:48). De som svarer er yngre, og de er mer urbane. Mens de eldste respondentene til spørreliste no. 251 var født på 1920-tallet, var for eksempel de yngste født på 1990-tallet. Dette er en aldersforskjell på over 70 år og to generasjoner. Mye av kritikken som har blitt rettet mot spørre-

listeundersøkelsene for å romantisere over kulturell ensartethet og tradisjoner, kan derfor oppfattes som noe mindre relevante i dag. På den annen side er en forutsetning for å kunne svare at man er i stand til å skrive norsk eller svensk, noe som ekskluderer alle medborgere som ikke behersker dette (Klein 2007). Dagens multikulturelle diversitet er dermed lite synlig i spørrelistesvarene. I hvilken grad kan så respondenter sees på som å representere samfunnet rundt seg? På den annen side, gjør deltakere i etnografiske feltstudier basert på snøballmetoden det i noe særlig større grad?

Spørrelistenes nasjonale utstrekning gjør dessuten at man vil kunne nå langt flere potensielle respondenter enn det antallet deltakere i etnografiske feltarbeid noensinne vil kunne gjøre. Omfanget av respondenter kan derfor også i større grad enn snøballmetoden ivareta heterogenitet. På den annen side er forskeren som gjør deltagende observasjon selv til stede i "feltet" i motsetning til i spørrelisteundersøkelsen, og vil dermed kunne gjøre en selektiv utvelgelse med mål om å oppnå større diversitet blant forskningsdeltakerne. I noen tilfeller vil også snøballmetoden føre til at deltakere introduserer forskeren for noen som de oppfatter at kan ha andre, eller til og med motstridende syn, enn dem selv. Dette var for eksempel tilfelle i intervjuer jeg utførte under vinteren 2014 og 2015 med sentrale fagpersoner som på ulike måter var involvert i beslutningen, gjennomføringen og evalueringen av Norges håndtering av svineinfluensapandemien (se fotnote 1 for mer informasjon om forskningsprosjektet). Flere av disse foreslo for eksempel at jeg også intervjuet aktører som hadde vært sterkt kritiske til helsemyndighetenes håndtering av pandemien og den påfø-

gende massevaksineringen, og som de av den grunn mente ville kunne bidra med relevant informasjon for studien som helhet.

I "FELTEN": SPØRRELISTESVAR OG DELTAGENDE OBSERVASJON

Som jeg var inne på i introduksjonen til denne artikkelen, er en av de største ulikhetene mellom spørrelistesvar og etnografisk feltarbeid empiri som tekst eller kontekst. Opplevelsen av å få oversendt svarene på spørreliste no. 251 på e-post for så å kunne lese dem på mitt eget komfortable kontor, fikk meg for eksempel til å kjenne litt etter hvordan det må ha vært å være en såkalt lenestolsantropolog. Sammenlignet med en tolv timers flyreise uten særlig mye søvn etterfulgt av et møte med motvillige immigrasjonsmyndigheter, var dette en særdeles behagelig situasjon å befinne seg i. I stedet for å forsøke å orientere meg i et omstendelig og for meg ukjent byråkrati for å søke om forskningstillatelse samtidig som jeg skulle finne meg et sted å bo, samt etablere sosiale kontakter, fikk jeg i stedet en bunke med forskningsdata servert rett i fanget. Hvorfor i alle dager hadde jeg ikke brukt spørrelistesvar tidligere? Svaret er så enkelt: Som faglig oppdratt av sosialantropologer, hadde jeg aldri tidligere blitt eksponert for metoden. Etter Malinowski har langvarige, etnografiske feltarbeid vært forskningsnormen innenfor sosialantropologi i så stor grad at jeg vil våge å påstå at studenter sine første feltarbeid ofte har blitt oppfattet som et slags faglig initeringsrituale. Selv om man ikke lenger romantiserer de "eksotiske andre", hevder for eksempel Passaro (1997:147) at sosialantropologien likevel fortsatt romantiserer etnografen og

det etnografiske prosjektet. Samtidig har man selvsagt muligheten til å velge å gjøre "feltarbeid i egen kultur" som Wadel (1991) skriver i en bok med samme tittel. Tradisjonelt har det likevel blitt gjort en skarp hierarkisk distinksjon mellom "feltet" og "hjemme" (Gupta and Ferguson 1997:12) i tråd med Malinowskis idealer:

Proper conditions for ethnographic work [...] consist mainly in cutting oneself off from the company of other white men, and remaining in as close contact with the natives as possible, which can really only be achieved by camping right in their villages (Malinowski 1922:7).

I følge Gupta og Ferguson (1997:16) gjelder ikke dette bare for feltsteder, men også for valg av forskningsfokus. Jo mer ukjent og annerledes samfunnet og tematikken er fra det vi kjenner hjemme, desto bedre.

Dette innebærer altså at man helst reiser vekk på feltarbeid, og forventingen er at man så, gjerne etter minst ett år "ute", returnerer med bagasjen full av feltnotater basert på deltagende observasjon (Eriksen 1998; Emerson m.fl. 1995). Denne metoden innebærer at antropologen observerer og tar del i folks dagligliv i sin mer eller mindre uforutsigbare utfoldelse så langt det lar seg gjøre (Øye og Bjelland 2012). Sosialantropologen forventes altså å være i kontekst, samt å delta i lokalt sosialt liv i ulike sammenhenger og situasjoner (O'Reilly 2012; Fangen 2009). Dette gjør også metoden godt egnet til å studere forskjellene mellom det folk sier og det folk faktisk gjør (Ingstad 2007). Samhandlingsdata oppfattes dermed ofte som viktigere bidrag til etnografiske feltstudier enn muntlige utsagn eller fortellinger innhentet gjennom for eksempel mer eller mindre strukturerte intervjuer (Øye og Bjelland 2012:153).

Spørrelistene kan derimot minne mye

Er det dette som er å være på "innsiden" og "utsiden" samtidig? Forfatteren på marked i Moroni, Komorene med lokalt hodeplagg og Fjellråven Kånken ryggsekk.

om semi-strukturerte intervjuer (Kjus 2013). Både etnologer og sosialantropologer bruker ofte intervjuer under feltarbeid. Som Øye og Bjelland (2012) peker på, er intervjuene som regel komplementære til feltnotater og utgjør sånn sett ikke sosialantropologens primære empiriske data. Når det derimot gjelder spørrelistene, hvor det såkalte "intervjuet" foregår uten

interaksjon med forskeren, er det derfor interessant å merke seg hvordan dette i mange tilfeller ser ut til å påvirke svarene i uventede retninger (Klein 2003). Svarene blir aidentifisert av NEG før de oversendes, og respondentenes nøytrale posisjon vis-à-vis forskeren kan innebære at flere svarer mer personlig og ærlig enn hva de muligens ville ha gjort under et

intervju. På samme måte som i deltagende observasjonsstudier, forteller derfor respondene gjerne noe annet, og på andre måter, enn det du kanskje hadde forventet deg på forhånd. Intervjuer i felt kan derimot ha motsatt effekt i og med at det ofte formaliserer forholdet mellom forskeren og forskningsdeltakeren. Intervjuer kan dermed også endre relasjoner skapt gjennom deltagende observasjon i og med at det minner deltakerne på at du faktisk "studerer dem" (O'Reilly 2012:116).

ANALYSE: FELTNOTATER OG FORTOLKNING

Deltagende observasjon krever altså både en tilstedeværelse og en innleving i felten. Som Frykman og Löfgren (1994:11) skriver, er en av de teknikkene som antropologer må øve seg mest i derfor evnen til å trenge inn i et annet samfunn. For etnologene er det mest sentrale derimot å komme ut av egen kultur. Siden man ved å gjøre feltarbeid i eget samfunn deler kulturell kunnskap med de man studerer, er det lett å ta ting mer for gitt enn det man ville gjort under feltarbeid andre steder (Wadel 1991:19). I begge tilfeller krever derfor etnografiske studier at forskeren ivaretar en viss distanse til felten. Det motsatte er kjent i sosialantropologien som "going native". Dette innebærer at sosialantropologen blir så involvert i samfunnet rundt seg, at forskningen ikke lenger kan sies å være objektiv (O'Reilly 2009:88). Den ideelle feltsituasjonen oppfattes dermed som å være både på "innsiden" og på "ut-siden" på en og samme gang.

Distansen som kreves under det etnografiske feltarbeidet, kjennetegner også hvordan sosialantropologer oppfatter "writing up"-fasen (Gupta og Ferguson

1997:13). Også her gjøres et skille mellom "felten" og "hjemme", hvor sistnevnte i stor grad foregår når sosialantropologen har reist tilbake til hjemlandet sitt. Som i tilfellet med spørrelistene, analyseres så feltnotatene i egen lenestol eller på eget kontor. Den gjengse oppfatningen er at geografisk avstand sørger for objektivitet og øker produktivitet. I teorien skulle man kunne analysere feltnotater underveis i feltarbeidet, noe også mange gjør. Likevel råder det en underliggende forståelse om at dette arbeidet krever en fysisk distanse til felten som man ikke kan oppnå på sitt eget kjøkken i, for eksempel, en forstad til hovedstaden Port Louis på Mauritius hvor jeg selv gjorde mitt siste feltarbeid. Dette bygger på en forestilling om at så lenge man som sosialantropolog oppholder seg i et annet samfunn, er man også kontinuerlig "i felten". Denne oppfatningen mener jeg er problematisk av to årsaker: For det første bidrar en slik oppfatning til en eksotifisering av feltarbeidsstedet som en essensialistisk avgrenset enhet, eller et slags kulturelt laboratorium om man vil. For det andre romantiserer forestillingen feltarbeidet som bestående av en kontinuerlig strøm av empiri, noe som sjelden stemmer overens med virkeligheten. Det er for eksempel naturligvis ikke gitt at de du skal studere, godtar at du gjør det og ønsker å delta i forskningsprosjektet (Fangen 2010:70). Det er rett og slett ikke gitt at du får "delta". Du er tross alt enda en person som forskningsdeltaker i så tilfelle må bruke tid og krefter på (Alver og Øyen 1997:108). Det er etnografen som må tilpasse seg folk, ikke omvendt (Fangen 2010:70). I praksis innebærer dette i mange tilfeller timevis med venting og avlyste avtaler etterfulgt av frustrasjon, kjedsommelighet, ensomhet og hjemlengsel fra sosialantropologens side. Selv om

dette noen ganger diskuteres blant sosialantropologer på kammerset, ser det derimot i liten grad ut til og diskuteres i andre fora. Metanarrativet om den heroiske sosialantropologen får dermed fortsette å råde (Passaro 1997).

Grunnet diverse utfordringer knyttet til deltagende observasjonsstudier, er det altså flere av oss sosialantropologer som beveger oss "inn" og "ut" av felten på samme måte som de som driver etnografiske studier i egne samfunn. Mange gjør også feltarbeid i såkalte intervaller i samme prosjekt, og/eller reiser tilbake til det samme feltstedet flere år senere (Howell og Talle 2012). Men hva gjør så sosialantropologen etter den såkalte tilbakevendingen? Returen til en kontorhverdag kjenne- tegnes gjerne av at feltnotatene, i likhet med spørrelistesvarene, grundig gjennomgås som et ledd i analysearbeidet av forskningsdataene. Etter minst ett år med etnografisk feltarbeid, kan dette være et krevende og omstendelig arbeid. Det samme gjaldt for øvrig de 193 svarene til spørreliste no. 251 som besto av totalt 5 undertemaer og 36 spørsmål. Selv om "going native" ikke er et problem i denne sammenhengen, er faren i stedet at man ikke evner å se skogen for bare trær. Som Klein (2003:69) skriver kan man lett la seg trollebinde av alle de ulike individuelle stemmene.

I stedet for feltarbeid i kontekst, kan man derfor kanskje hevde at man gjør et slags feltarbeid i tekst. I hvert fall i begynnelsen kan begge deler oppfattes som temmelig overveldende og uoversiktlig. Verken spørrelistesvar eller feltnotater kan generaliseres, men gir likevel et godt innblikk i forskningsdeltakernes eller respondentenes erfaringer med og tanker om den aktuelle problematikken. Målet er å lære om fenomenen i samfunnet slik forsknings-

deltakerne selv forstår og uttrykker dem ved å identifisere tendenser på tvers av handlinger eller uttalelser (Waldetoft 2003). Samtidig kan spørrelistene også analyseres som tekst både med tanke på innhold og form. Hva er budskapet, og hvilke virkemidler brukes av forfatteren for å få fram dette? En slik tanke er ikke fremmed innenfor sosialantropologien heller. Den anerkjente sosialantropologen Clifford Geertz sammenlignet for eksempel studiet av kultur med studiet av tekst, og argumenterte at et kulturelt system burde "leses" på omtrent samme måte som en roman (Geertz 1973). Innebygd i dette er en forståelse av kultur som bestående av menneskeskapte symboler som kan studeres av etnografen ved bruk av hermeneutisk metode (Eriksen 1993:268). Geertz argumenterte også for "thick description" som innebærer detaljerte beskrivelser og tolkninger av (deltagende) observasjoner (Geertz 1973).

Som i spørrelistene, er utgangspunktet for deltagende observasjon "the native's point of view" eller et innenfraperspektiv (Geertz 1983). I motsetning til spørrelistene, er derimot konteksten helt sentral i "thick descriptions". Men mangler egentlig konteksten fullstendig i spørrelistene? Richette (2003:118) hevder for eksempel at dette ikke er tilfelle. Siden spørrelistene utarbeides av forskere og museumsansatte som alle samtidig kan sies å være "produkter" av samfunnet rundt seg, preger dette også spørsmålene som stilles. Det samme gjelder respondentene og svarene de gir. Verken spørrelistene eller svarene utformes i kontekstfrie kulturelle vakuum, og kan derfor tolkes inn i en videre historisk- og kulturell kontekstuell sammenheng (Richette 2003:127). Konteksten er mer umiddelbart til stede og "tykkere" i deltagende observasjonsstudier enn i spørre-

tesvarene, men dette trenger altså ikke å bety at den ikke er der.

AVSLUTTENDE DISKUSJON

Et underliggende argument i etnografiske studier er at hvis man skal kunne forstå hvordan mennesker erfarer, fortolker og skaper mening av samfunnet rundt seg, er det nødvendig å kjenne konteksten det skjer i. I følge Richette (2003) kan dette også oppnås med bruk av spørrelister som empiri da både vi som forskere og respondentene er en del av samfunnet rundt oss. Det spørrelister ikke kan tilby i motsetning til deltagende observasjonsstudier, er derimot samhandlingsdata som mange sosialantropologer oppfatter som essensielle for akkumuleringen av empirisk kunnskap (Øye og Bjelland 2012). Geertz' fortolkende perspektiv har for eksempel ved flere anledninger blitt kraftig kritisert for å overdrive betydningen av symboler og kultur på bekostning av samfunn og sosial struktur (Eriksen 1998: 268). En annen berettiget innvending mot etnografiske studier basert på kvalitative intervjuer i stedet for deltagende observasjon, er for eksempel at man får begrenset tilgang til såkalte "back-stage" observasjoner og fortellinger (Øye og Bjelland 2012:153). Når det gjelder spørrelistene vil jeg derimot hevde at dette ivaretas med aidentifisering. Som Klein (2003:69) skriver var hun mest overrasket over respondentenes villighet til å dele intime detaljer i svarene på en spørreliste (no. 223) om personlig hygiene utsendt av det Nordiska Museet i 1966. Det samme kan til dels sies om svarene på spørreliste no. 251 "Forkjølelse og influensa". I tillegg til ufiltrert å dele meningene sine, byr en del

av respondentene også i stor grad på eksempelvis humor, sarkasme og fordømmer. I svarene kan man derfor også finne uttrykk for følelser, holdninger, vurderinger og tolkninger (Klein 2003:83), som alle kan sies å bidra til et "backstage-perspektiv til tross for manglende samhandlingsdata og (deltagende) observasjoner. Som metode mener jeg derfor at også spørrelister vil kunne tilby forskere "thick descriptions" selv om dette naturligvis avhenger av svarene man mottar.

Kanskje påstanden min om at det er flere likheter enn forskjeller mellom etnologer og sosialantropologer (Jansen 2015), dermed ikke er så urimelig allikevel. Målet med denne artikkelen har vært å forsøke å røske litt opp i vante, faglige forestillinger om de primære metodene som definerer oss som enten etnologer eller sosialantropologer. Komparasjon foregår ikke nødvendigvis gjennom kontrast, men like gjerne gjennom analogier. Selv om Eriksen (1998:26) verken diskuterer spørrelister eller deltagende observasjon når han hevder at det er en hårfin grenseoppgang mellom etnologi og sosialantropologi, tror jeg denne påstanden fremdeles holder stand. Samtidig har nok ikke solen under ekvator gått ned for siste gang for min del likevel. Til det liker jeg alt for godt etnografiske feltarbeid med deltagende observasjon. Men dette reflekterer i større grad meg som person, enn som forsker. Med spørrelister har jeg dessuten oppdaget og lært en ny metode som jeg også ser fram til å bruke igjen så snart anledningen skulle by seg.

NOTER

¹ Spørrelisteundersøkelsen som først ble utviklet av Professor Britta Lundgren var et ledd i datainnsamling i forskningsprosjektet "Epidemics, Vacci-

nation, and the Power of Narratives” finansiert av Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond. Forskningsprosjektet omhandlet svineinfluensapandemien fra 2009 til 2010 i Sverige og i Norge. En tilsvarende spørrelisteundersøkelse ble også sendt ut omtrent samtidig fra det Nordiska Museet.

² Siden 2011 har NEG også sendt ut digitale spørrelister, og rekruttert respondenter via sosial medier som eksempelvis Facebook (Kjus 2013).

REFERANSER

- Alver, Bente & Øyen, Ørjar, 1997. *Forskningsetikk i forskerbverdag: Vurderinger og praksis*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Emerson, Robert M.; Fretz, Rachel I. & Shaw, Linda L., 1995. *Writing Ethnographic Fieldnotes*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Eriksen, Thomas H., 1998. *Små Steder, Store Spørsmål: Innføring i Sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fangen, Katrine, 2010. *Deltagende Observasjon 2. utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar, 1994. *Det Kultiverte Mennesket*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Geertz, Clifford, 1973. *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.
- Geertz, Clifford, 1983. *Local Knowledge: Further Essays in Interpretative Anthropology*. New York: Basic Books.
- Gupta, Akhil & Ferguson, James, 1997. “Discipline and practice: The field as site, method and location in anthropology”, i Gupta, Akhil & Ferguson, James (red.), *Anthropological Locations: Boundaries and Grounds of a Field Science*. Berkeley: University of California Press.
- Grønstad, Line, 2013. ”Spørje på papir eller digitalt? Eksempel på spørjelista minnemarkeringane etter 22. juli 2011”, i Jensen, Inger; Telste, Kari & Østby, Jon Birger (red.), *Forskning og fornyelse: By og Bygd 70 år: 198–214*. Oslo: Norsk Folkemuseum.
- Howell, Signe & Talle, Aud (red.), 2012. *Returns to the Field: Multitemporal Research and Contemporary Anthropology*. Bloomington: Indiana University Press.
- Ingstad, Benedicte, 2007. *Medisinsk Antropologi: En Innføring*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Jansen, Karine Aa., 2018. ”Å bli vaksinert, eller ikke å bli vaksinert, er det (det) eneste spørsmålet? Norske holdninger til vaksinasjon og svineinfluensapandemien i 2009 til 2010”, i *Tidsskrift for Kulturforskning* 17(1): 73–89.
- Kjus, Audun, 2013. ”Hvorfor spørre? Norsk etnologisk gransking og spørrelistas framtid”, i *Tidsskrift for Kulturforskning* 12(1): 41–57.
- Klein, Barbro, 2003. ”Personlig hygien: Refleksjoner kring frågelistor, meddellarsvar og vetenskap”, i Nilsson, Bo G., Waldetoft, Dan & Westergren, Christina (red.), *Frågelist och Berättarglädje: om Frågelistor som Forskningsmetod och Folklig Genre*. Stockholm: Nordiska Museets Förlag.
- Klein, Barbro, 2007. “Folklore archives, heritage politics and ethical dilemmas: Notes on writing and printing”, i Alver, Bente Gullevig; Fjell, Tove Ingebjørg & Øyen, Ørjar (red.), *Research Ethics in Studies of Culture and Social Life*. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica.
- Lundgren, Britta, 2015a. “The common cold, influenza, and immunity in post-pandemic times: Lay representations of self and other among older people in Sweden”, i *Health, Culture and Society* 8(2): 46–60.
- Lundgren, Britta, 2015b. “Rhyme or reason? Saying no to mass vaccination: subjective re-interpretation in the context of the A(H1N1) influenza pandemic in Sweden 2009–2010”, i *Medical Humanities* 41(2): 107–112.
- Malinowski, Bronislaw, 1922: *Argonauts of the Western Pacific*. New York: Dutton.
- Nilsson, Bo G.; Waldetoft, Dan & Westergren, Christina (red.), 2003. *Frågelist och Berättarglädje: om Frågelistor som Forskningsmetod och Folklig Genre*. Stockholm: Nordiska Museets Förlag.
- O’Reilly, Karen, 2009. *Key Concepts in Ethnography*. London: SAGE Publications Ltd.
- O’Reilly, Karen 2012. *Ethnographic Methods: Second Edition*. New York: Routledge.
- Passaro, Joanne 1997. “You can’t take the subway to the field!”: ‘Village’ epistemologies in the global village”, i Gupta, Akhil & Ferguson, James (red.), *Anthropological Locations: Boundaries and Grounds of a Field Science*. Berkeley: University of California Press.
- Richette, Christian, 2003. ”Frågelistan: Ett kontekstkritisk perspektiv”, i Nilsson, Bo G.; Waldetoft, Dan & Westergren, Christina (red.), *Frågelist och Berättarglädje: om Frågelistor som Forskningsmetod och Folklig Genre*. Stockholm: Nordiska Museets Förlag.

- Wadel, Cato, 1991. *Feltarbeid i egen Kultur: En Innføring i Kvalitativt Orientert Samfunnsforskning*. Flekkefjord: SEEK AS.
- Waldetoft, Dan, 2003. "Vad vill vi med våra frågelistor?" i Nilsson, Bo G; Waldetoft, Dan & Westergren, Christina (red.), *Frågelist och Berättarglädje: om Frågelistor som Forskningsmetod och Folklig Genre*. Stockholm: Nordiska Museets Förlag.
- Øye, Christine & Bjelland, Anne K., 2012. "Deltagende observasjon i fare? En vurdering av noen forskningsetiske retningslinjer og godkjeningsprosedyrer", i *Norsk Antropologisk Tidsskrift* 23(2): 143–157.

SUMMARY

Ethnography and Con(text)
A Methodological Comparison of Participant Observation and Qualitative Questionnaires
(Etnografi og kon(text))
En metodologisk komparasjon av deltagende observasjon og spørrelister

In this article, I compare participant observation and qualitative questionnaires as core qualitative research methods used in social anthropology and ethnology respectively. The argument is that the main distinctions between social anthropology

and ethnology are where and how the subject fields have traditionally conducted their studies. Even so, how big are the differences really? Both ethnologists and social anthropologists do ethnographic fieldwork. While the latter have tended to do fieldwork at home, anthropologists have traditionally done fieldwork in other societies. However, while social anthropologists often rely heavily on the method of participant observation in their accumulation of cultural empirical knowledge, ethnologists have also used qualitative questionnaires as research method and data to achieve the same means. But what happens when context is replaced by text? And is it? Moreover, what can the qualitative questionnaires be used to say something about compared to data gathered through participant observation? To answer these questions I draw on my own experiences with both research methods. The objective of the article is to discuss and re-think what it is that defines ethnology and social anthropology as separate subject fields, and therein contribute towards a greater understanding of the advantages and disadvantages of the two methodologies.

Keywords: research methods, ethnographic fieldwork, participant observation, qualitative questionnaires.

Karine Aasgaard Jansen, PhD senior researcher, medical anthropology, Department of culture and media studies, Umeå University, Umeå, Sweden.